SUOMEN ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate Change Panel

Ympäristövaliokunta, 3.2.2023

Ilmastovuosikertomus 2022

Kristiina Lång
Ilmastopaneelin jäsen
Tutkimusprofessori, Luonnonvarakeskus

Yleisiä huomioita

- Maankäyttösektorin nettonielun pienenemisen vaikutusta ei huomioida kattavasti eikä kertomukseen sisälly arviota mahdollisten lisätoimien tarpeesta
  - → Kertomus antaa liian positiivisen kuvan Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisesta
- Valtioneuvostolla olisi ollut mahdollisuus arvioida tilannetta uuden ilmastolain mukaisten tavoitteiden kannalta, eli sitä,

  A) miten toimet riittävät seuraavalle 15 vuodelle ilmastolaissa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen ja

  B) onko tarvetta lisätoimille?
- Ilmastovuosikertomuksessa esitettyjen riittävyystarkastelujen pohjana käytetyt skenaariot ovat uuden tiedon valossa vanhentuneet

  → Ilmastopolitiikan riittävyyttä tulee tarkastella näiden uusien tietojen perusteella.

Taakanjakosektori

- EU:ssa yhteisesti sovittu tavoite Suomelle vähentää 50 % taakanjakosektorin päästöistä vuoteen 2030 mennessä (verrattuna vuoteen 2005).

- Nettonielun pieneneminen lisää painetta taakanjakosektorin päästövähennyksille
  - KAISUn kaavailemaa 0,4 Mt/vuosi joustoa maankäyttösektorilta ei saada → tarvitaan lisätoimia taakanjakosektorin velvoitteen täyttämiseen
  - Mikäli nettonielua ei saada korjattua kansallisen hiilineutraaliustavoitteen tai EU:n LULUCF-tavoitteen edellyttämälle tasolle, voidaan taakanjakosektorilla tarvita jopa suurempaa kuin 50 % päästövähennystä.

- Samalla kun energiantuotannon päästöt vähenevät tehokkaasti erityisesti EU:n päästökaupan ansiosta, maatalouden ja liikenteen päästöjen vähentämisen merkitys korostuu.

Taakanjakosektori: liikenne & maatalous

- Maatalous
  - Luomalla positiivisia kannustimia pellon käytön muuttamiseksi ja tekemällä pellonraivaus luvanvaraiseksi muiden EU-maiden tapaan voitaisiin päästöjä vähentää selvästi KAISUssa suunniteltua enemmän.
  - Uuden kansallisen CAP-suunnitelman ilmastotoimet ovat tehottomia –monia kustannustehokkaita päästövähennystoimia olisi kuitenkin otettavissa käyttöön.
  - Ruoantuotannon päästövähennyspotentiaalia ei käsitellä ilmastovuosikertomuksessa.
    - Kertomuksessa olisi pitänyt kertoa, miksi ilmastoruokaohjelman valmistelu on venynyt.
- Liikenne
  - 2022 päätetty uusiutuvan polttoaineen jakeluvelvoitteen tilapäinen alentaminen kasvattaa liikenteen päästöjä merkittävästi vuosina 2022–2023
    - VTT arvioi: päästöjen lisäys vuosittain noin 1,7 Mt verrattuna tilanteeseen, jossa velvoitetasot olisivat pysyneet entisellään.
  - Vuosille 2022-2023 osoitetussa valtion rahoituksessa puutteita erityisesti kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osalta.

Maankäyttösektori

- Toimia arvioidessa tulee huomioida kansalliset ja EU-velvoitteet
  - Hiilineutraalius 2035, ilmastolain mukainen tavoite kasvattaa nieluja, LULUCF-asetuksen mukainen tavoite.
- MISUa tarkistettava
  - Vaikka kertomus koskee vanhan ilmastolain mukaista aikaa, olisi valtioneuvosto voinut saadun tiedon perusteella tehdä päätöksen, jossa se olisi todennut uuden ilmastolain mukaisesti hyväksytyn MISUn tarkistamisen tarpeen
- Tarvitaan nettonielun pelastusohjelma sekä suunnitelma LULUCF-tavoitekauden 2021-2025 päästöjen hoitamiseksi.
- Metsänielun merkittävä pieneneminen on jäänyt sivuun myös mm. uudessa kansallisessa metsästrategiassa.

Kehitysehdotuksia

- Selkeästi esitettynä osa, jossa **lisätoimien tarve** arvioitaisiin.
- **Sopeutumista** käsittelevässä osuudessa voitaisiin luoda ajantasainen katsaus sekä ilmastonmuutokseen liittyvien riskien kehitykseen, että sopeutumisen seurantaan ja indikaattoreihin.
  - Lisäksi voitaisiin arvioida ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja tehtyjen sopeutumistoimenpiteiden edistymistä eri sektoreilla.
- Arvio suunnitellun ja toteutetun ilmastopolitiikan **oikeudenmukaisuusvaikutuksista**.
  - Uuden ilmastolain mukaan ilmastolain ja sen suunnittelujärjestelmän tavoitteena on varmistaa osaltaan ilmastotoimien oikeudenmukaisuus
- Olisi myös hyvä tarkastella **ilmastopolitiikan johdonmukaisuutta**.
  - Esimerkiksi jakeluvelvoitteen lasku antoi yhteiskunnan toimijoille ilmastopoliittisesti ristiriitaisen signaalin, mikä tulisi ilmastovuosikertomuksessa tuoda nykyistä paremmin esiin.

SUOMEN
ILMASTOPANEELI
The Finnish Climate
Change Panel